

A) Aşağıdaki kutucukta bulunan sözcük sözcük gruplarından uygun olanlarıyla cümlelerdeki noktalı yerleri doldurunuz.

Harf-alfabe-yuvarlak-kalın-ünsüz-ünlü-ünlü-ünsüz-kaynaşma-kaynaştırıcı ünsüzler-ünlü-türeme-sözcük-vurgu-ünsüz-n_b çatışması-ulama-düz- ünlü harfler

- Sesleri yazıda göstermeye yarayan işaretlere _____ denir.
- Harflerin belli bir düzene göre düzenlenmesine _____ denir.
- Ağzımızdan hiçbir engele çarpmadan çıkan, tek başlarına hece olabilen harflere _____ harfler denir.
- Türkçe sözcüklerde düz ünlü bulunan bir heceden sonra _____ ünlü bulunan bir hece gelir.
- Türkçe sözcüklerde _____ ünlü bulunan bir heceden sonra ya “düz-geniş” ünlüye sahip bir hece ya da “yuvarlak-dar” ünlü bulunan bir hece gelir.
- Sözcüğün ilk hecesinde _____ ünlülerden biri bulunuyorsa, diğer hecelerdeki ünlüler de kalın; ilk hecesinde ince ünlülerden biri bulunuyorsa
- Sert ünsüzle biten sözcüklere, “b, c, d, g” yumuşak ünsüzleriyle başlayan bir ek getirilirse bu yumuşak ünsüzler sertleşerek “p, ç, t, k” ye dönüşür. Bu olaya _____ benzeşmesi denir.
- Türkçe sözcüklerde “p, ç, t, k” sert ünsüzleriyle biten sözcüklere ünlüyle başlayan bir ek getirilirse, sert ünsüzler yumuşayarak “b, c, d, g, ğ” ye dönüşür. Bu olaya _____ yumuşaması denir.
- İki heceli bazı sözcükler, çekim eki alırken ikinci hecelerindeki dar ünlüyü düşürürler. Buna, çekim sırasında _____ düşmesi denir.
- İki heceli olup da ikinci hecesinde dar ünlü bulunan sözcükler, yapım eki aldıklarında ikinci hecedeki dar ünlü düşer. Bu olaya _____ sırasında ünlü düşmesi denir.
- Ünsüzle biten tek heceli bazı sözcüklere “et-, ol-” yardımcı eylemleri getirildiğinde, birleşme sırasında birinci sözcüğün sonundaki ünsüzün çiftleştiği görülür. Bu olaya _____ türemesi denir.
- Ünlü ile biten sözcüklere ünlüyle başlayan ekler getirildiğinde araya “n, s, ş, y” ünsüzlerinden biri girer. Bu olaya _____ , araya giren ünsüzlere de _____ denir.

- Türkçede “-yor” ekinden önce gelen “e, a” ünlüleri darlaşarak “i, ı, ü, u” ya dönüşür. Bu olaya _____ daralması denir.
- Türkçede “b” ünsüzünden önce gelen “n ünsüzü “m” ünsüzüne dönüşür. Bu olaya _____ çatışması denir.
- Bir söyleyiş özelliği olan _____, ünsüzle biten bir sözcükten sonra ünlüyle başlayan bir sözcüğün gelmesi durumunda ortaya çıkar. İki sözcük arasında noktalama işareti bulunmaz.
- Cümlede bazı sözcük ya da öğelerin diğerlerine göre daha baskılı söylenmesiyle oluşan ses olayına cümle _____ su denir.
- Sözcüklerin belli hecelerinin vurgulu söylenmesine _____ vurgusu denir.

B) Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerde bulunan ses olaylarını altlarındaki boşluğa yazınız.

- Hiçbir arkadaş arkadaşlığımı ispat edene kadar gerçek arkadaş değildir.
(.....)
- Kötü bir barış, iyi bir savastan daha iyidir.
(.....)
- Barışı sevin, kini ve kavgıyı bir tarafa atın. Çünkü bunlar kötülüklerin anasıdır.
(.....)
- İnsan ne kadar yükselirse, gönlü o kadar alçalmalıdır.
(.....)
- Çok dinlememiz ve az konuşmamız için, iki kulağımız ve bir dilimiz vardır.
(.....)
- Yaşamın tokadını yiyenlerin hepsi havattan zevk alamaya çalışır.
(.....)
- Onlar: “Siz geçip gidin; biz gereğini düşünürüz.” dedi.
(.....)
- Cicekcinin yeni actığı dükkân çok iyi çalışıyor.
(.....)
- Bu kitap, ilk basımının üzerinden yirmi yıl gectikten sonra, yeniden yayımlandı.
(.....)
- Bayramda borcunu ödeyecek kişiye, Ramazan kısa gelir.
(.....)
- Evde çarşıda sokakta / Yüreğim, beynim, bedenim seninle / Aç kapıları cabucak (.....)
(.....)
- İlk kez gördüğüm bu sarayın içindeki her şey beni büvülüyor.
(.....)

13. Artık **demir almak** günü gelmişse zamandan...
(.....)
14. **Koltuğun** üstündeki **yastıkta** bulunan ize sebep olan sen misin?
(.....)
15. Yürü hâlâ ne diye oyunda **ovnastasın!** /Fatih'in İstanbul'u **fethettiği yastasın.** (.....)
(.....)
(.....)
16. **Minicik** kedinin **viveceği** et bellidir. Etin geri kalanı nerede?
(.....)
(.....)
17. Bu arabayla **daracak** yollarda ilerlemeye **cabalıyordu.**
(.....)
18. Şuna bak ya! **Küçücük** boyuyla koca çeteye meydan okuyor.
(.....)
19. Otur **oturduğun** yerde! Kendi **burnunu** silemezken başkasına mendil uzatma! (.....)
(.....)
20. **Sobayı** kurarken yeni **sıldirdiğin** yer tahtalarını **cizdirmiştim.**
(.....)
(.....)

C) Aşağıdaki cümlelerde ünlü düşmesi olmuşsa yay ayraç içine (+), olmamışsa (-) koyunuz.

- Danışan dağı aşmış, danışmayan düz yolda şaşmış.
- El ağzına bakan karısını tez boşar.
- Kitap aklın ilacıdır.
- Okumak, tecrübeleri bedava almak gibidir.
- Adaletin bulunmadığı bir ülkede herkes suçludur.
- Ben boş yere kaybolan yıllarıma acıyorum.
- Sensiz ömrü yaşamak kolay mı sanki?
- Kışın soğuğu askerlerin iliklerine işlemeye başladı.
- Ağzını açma, gözünü aç şair.
- Fitneye en güzel cevap şüküttür.
- Alnına vuran ışığı iyice gör.
- Kahrını çekti bunca yıl.
- Nesi var nesi yok verdi, elde avuçta şen olası Halep şehri.
- Ses bilgisi çalışma metnini Kurban Bayramı'nda hazırladım.
- Her gün misafirlerin gelmesine rağmen ara vermedim.

C) Aşağıdaki cümlelerde daralma varsa yay ayraç içine (+), yoksa (-) koyunuz.

- Büyük adamların hatası, güneş tutulmasına benzer, onları herkes görür.
- Kötü başlıyorsan kötü bitirirsin.
- İnsan ne kadar az bilirse o kadar çok bildiğini sanır.
- Ne diyeceksen yemekten önce söyle!
- Hayat her gün yeniden başlıyor.

D) Aşağıdaki cümlelerde ünsüz düşmesi varsa yay ayraç içine (+), yoksa (-) koyunuz.

- Yumuşacık kar üzerinde saatlerce yürüdük.
- Minicik elleriyle bana bir şeyler anlatmaya çalıştı.
- Haberi duyunca çabucak giyinip yola çıktım.
- Küçük şeylerle gereğinden çok önem verenler, elinden büyük iş gelmeyenlerdir..
- Devletler, insanlar gibidir; büyürler, olgunlaşırlar, yaşlanırlar ve ölürlər.

- Satın aldığı tüm battaniyelere baktım, yumuşacıktı.
- Simitçinin simit arabasından büyücek bir tane simit seçtim.
- Kodlama sayfalarının hepsini yırtıp sobaya attım.

E) Aşağıdaki cümlelerde ses türemesi olmuşsa yay ayraç içine (+), olmamışsa (-) koyunuz.

- Hürriyet, kanunların izin verdiği her şeyi yapma hakkıdır.
- Biricik hedefin doğru yaşamak olmalıdır.
- Onun başına kötü bir şeylerin geldiğini hissediyorum.
- Herkesin senin emrinde olacağını hiç zannetme.
- Bir devleti kurmak için bin sene ister, yıkmak için bir saat yeter.
- İlçenin kaldırımları daracıktı, iki kişi yan yana gidemiyordu.
- İnsanlar kendisi başaramadığı zaman başarıları kıskanır.
- Çocuk bisikletten düştü ama sapaşğlam ayağı kalktı.
- Yaptıklarından sonra onun bütün isteklerini reddettim.
- Seneye bu yaptıklarımın hiçbirini yapmayacağım söz!

“Kapıda heykel gibi duran iki nöbetçi askerin arasında içeri giriyorum. İlk kez gördüğüm bu sarayın içindeki ‘her şey beni büyülüyor.’ Yerler o kadar temiz ki ayağımın kaymaması için yere daha sıkı basıyorum.”

F) Bu cümlelerde aşağıdaki ses olaylarından var olanlara (+), olmayanlara (-) koyunuz.

- Ünsüz benzeşmesi
- Ünlü düşmesi
- Ünsüz yumuşaması
- Ünsüz türemesi
- Ünlü daralması
- Ünsüz yumuşamasına aykırılık

Üzerinden örtüyü mü çekti bir el?
Gece ayaklarından akıp giden sel;
Seyrine doyumuyor ruhunun, güzel
Bir manzara gibi, bu ay ışığında...

G) Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından var olanlara (+), olmayanlara (-) koyunuz.

- Ünsüz yumuşamasına aykırılık
- Ünsüz yumuşaması
- Ünsüz benzeşmesi
- Ünlü düşmesi
- Ulama

Bu ünlü İtalyan şehrinde, yerli nüfus rahatsız olmasın diye, turist otobüslerine şehir dışına park etme zorunluluğu koymuşlar.

G) Bu cümlede aşağıdaki ses olaylarından var olanlara (+), olmayanlara (-) koyunuz.

- Büyük ünlü uyumuna uymayan kelime
- Hem büyük ünlü uyumuna hem de küçük ünlü uyumuna uyan kelime
- Ünsüz türemesi
- Ünlü yumuşaması
- Ünlü düşmesi
- Küçük ünlü uyumuna uymayan kelime

Edirne'den Van'a kadar yüreğimiz bir çarpar
Paylaşırız ekmeği, aşu birbirimizle
Aynı hilâl ısıttı içimizi asırlarca
“Bir” siperde, “bir” Allah'a, “bir” vatana sığındık
Alnımızın teri “bir” toprağı damlıyor.

H) Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından var olanlara (+), olmayanlara (-) koyunuz.

- Ünlü düşmesi
- Ünsüz düşmesi
- Sert ünsüz yumuşaması

4. Ünlü daralması
5. Ünsüz benzeşmesi
6. Ulama

Ses bilgisi çalışma metni-2